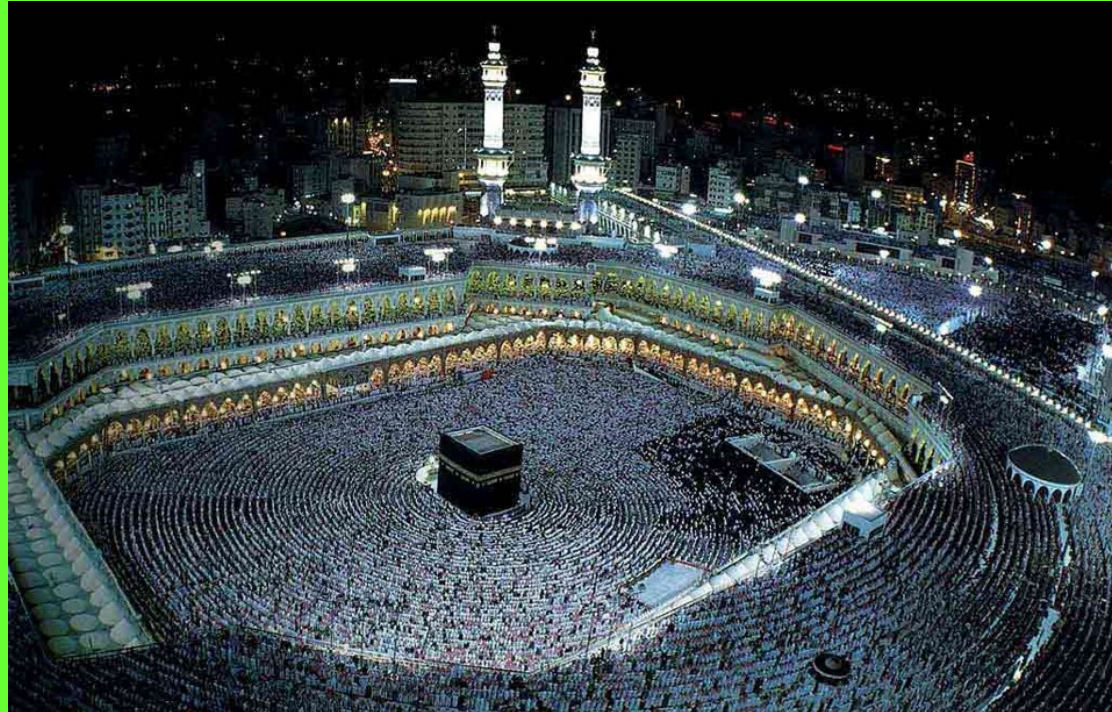

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله

آشنایی با تاریخ اسلام

زینب حقی حق بیان

دبیر تاریخ دبیرستان فرهنگ ایران

شعبه قم

دوران پس از بعثت

عمر بن الخطاب

شکوفه شور فکنده است در گلستانها
شکوفه شور فکنده است در گلستانها

[کاتب تبریز]

بعثت رسول اکرم

➤ امام هادی علیه السلام فرموده‌اند: رسول خدا پس از آنکه از سفر تجاری شام بازگشت و سود آن را صدقه داد، هر روز به غار حرا می‌رفت و خداوند را پرستش می‌کرد.

➤ هنگامی که چهل‌ساله شدند، خداوند فرمان داد که درهای آسمان گشوده شد و پیامبر به آنها می‌نگریست. در آن لحظه محمد به جبرئیل، که هاله‌ای از نور ایشان را در بر گرفته بود، نگاه کرد. جبرئیل به سوی ایشان آمد و بازوی وی را گرفت و تکان داد و گفت: یا محمد بخوان!

➤ گفت: چه بخوانم؟ گفت: بخوان به نام پروردگارت که آفرید ... بخوان که پروردگارت بزرگوارترین است.

بعثت رسول اکرم

➤ آنگاه جبرئیل به آسمان صعود کرد و محمد صلی الله علیه و آله از کوه نور پایین آمد و از جهت اینکه مبادا قریش نبوتش را تکذیب کنند و او را به جنون و وسوسه شیطان نسبت دهند، دچار تب و لرز شد.

➤ عموم شیعیان بیست و هفتم رجب را روز بعثت دانسته‌اند.

غار حرا

امیرالمؤمنین و خدیجه؛ پیشگامان در اسلام

➤ در ابتدای بعثت، دعوت رسول اکرم به مدت سه سال پنهانی بود.

➤ در این مدت تنها چند نفر از خاندان خود حضرت به دین اسلام گرویدند و در صدر آنان، امیرالمؤمنین و خدیجه قرار دارند.

دعوت خویشاوندان

- پس از گذشت سه سال از بعثت، پیامبر مأمور شد که دین خود را اعلان و تبلیغ کند.
- ایشان در مرحله اول باید از خویشاوندان نزدیک خود آغاز می‌کرد. این کار بسیار دشوار بود، چون سران بنی‌عبدالمطلب به آسانی حاضر نمی‌شدند دست از بت‌پرستی بردارند و پیامبری ایشان را بپذیرند.

دعوت خویشاوندان

➤ رسول اکرم به امیرالمؤمنین امر کردند که غذایی فراهم کنند و بزرگان بنی‌هاشم را دعوت کنند. حدود چهل نفر از بستگان پیامبر جمع شدند.

➤ پس از صرف غذا، پیش از آنکه پیامبر سخنی بگوید، ابولهب نظم جلسه را بر هم زد. رسول اکرم دوباره فردای آن روز میهمانی را تکرار کردند.

دعوت خویشاوندان

- ▶ پیامبر اکرم پس از صرف غذا برخاستند و رسالت خود را چنین اعلان کردند:
- ▶ ای پسران عبدالمطلب! به خدا سوگند جوانی را در عرب نمی‌شناسم که برای خویشانش چیزی برتر از آنچه من آورده‌ام، آورده باشد. من خیر دنیا و آخرت را برای شما آورده‌ام.
- ▶ خداوند به من فرمان داده است که شما را به سوی او فرا بخوانم. اکنون کدامیک از شما مرا بر این امر یاری می‌کند تا اینکه برادر و وصی من و جانشینم در میان شما باشد؟

دعوت خویشاوندان

- در این لحظه سکوت مجلس را فراگرفت و جز علی علیه السلام کسی پاسخ نداد.
- رسول خدا سه بار سخن خود را تکرار کرد و جز امیرالمؤمنین کسی پاسخ نداد.
- آنگاه پیامبر خطاب به حاضران فرمود: «این برادر من و وصی و جانشین من در بین شماست، پس سخن او را بشنوید و از او اطاعت کنید».
- در این هنگام حاضران خندیدند و با تمسخر به ابوطالب گفتند: محمد به تو دستور داد سخن پسرت را بشنوی و از او اطاعت کنی!
- این حدیث به حدیث دار و حدیث انذار مشهور است.

دعوت عمومی

- مدت کمی از دعوت خویشاوندان نزدیک گذشت و اخبار آن در مکه پخش شد و برخی از مشرکان به آزار پیامبر و مسلمانان پرداختند.
- با نزول آیه ۹۴ سوره حجر، مرحله دعوت عمومی پیامبر شروع شد:
- «پس آنچه را مأموریت می‌یابی آشکار کن و از مشرکان روی گردان.»
- بنابراین پیامبر مأموریت خود را در سطحی گسترده آشکار ساخت و از مردم خواست بت‌پرستی را رها کنند و به خدای یگانه ایمان بیاورند.

مسلمان شدن حمزه فرزند عبدالمطلب

➤ حمزه فرزند عبدالمطلب و عموی پیامبر، از دلیران عرب و شخصیت‌های بلندپایه قریش به شمار می‌رفت. او تیراندازی چیره‌دست و شجاع‌ترین و دلاورترین جوانمرد قریش بود.

➤ روزی وقتی حمزه از شکار برگشت، به او گفته شد که ابوجهل به برادرزاده‌اش، محمد، دشنام داد و هر مقدار که توانست، در آزار او کوشید. حمزه بسیار خشمگین شد و بدون اینکه با کسی سخن بگوید، حرکت کرد و سریع نزد ابوجهل، که در جمع مشرکان نشسته بود، رفت و با کمان خود چنان بر سر او کوبید که به شدت مجروح شد.

➤ بعد گفت: تو محمد را دشنام می‌دهی، در حالی که من بر دین او هستم و همان را می‌گویم که او می‌گوید. اگر قدرت داری با من نیز همان کن که با او کردی.

مسلمان شدن حمزه فرزند عبدالمطلب

➤ بدین گونه حمزه ایمان خود را آشکار کرد. با ایمان آوردن او، دین اسلام جان تازه‌ای گرفت و جبهه کفر تضعیف شد.

➤ وقتی قریش مطلع شدند که حمزه مسلمان شده و از این پس پیامبر مدافعی چون حمزه دارد، مقداری از آزار و اذیت او کاستند.

جلوگیری مشرکان از انتشار اسلام

➤ مشرکان قریش برای مقابله با اسلام و جلوگیری از انتشار آن از هر راهی که ممکن بود وارد شدند و هرگونه ابزاری که در دست داشتند، به کار گرفتند.

➤ ابولهب، عموی پیامبر، که از سران بزرگ شرک به شمار می‌رفت، همیشه دنبال پیامبر راه می‌رفت و از پشت سر به پاهای ایشان سنگ می‌زد.

جلوگیری مشرکان از انتشار اسلام

ابولهب به مردم می‌گفت: مبادا به سخنان این مرد (یعنی پیامبر) گوش دهید، زیرا او از دین پدران خود برگشته و دروغ‌گو است.

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ

جلوگیری مشرکان از انتشار اسلام

وقتی رسول اکرم در میان مردم قرآن می خواند، مشرکان برای جلوگیری از نفوذ آن در دل های آماده، جنجال به پا می کردند و با غوغا و ولوله نمی گذاشتند کسی سخن پیامبر را بشنود.

شکنجه و آزار

تا زمانی که پیامبر از بت‌ها بدگویی نمی‌کرد، قریش نیز با ایشان مدارا می‌کرد و چندان حساسیتی از خود نشان نمی‌داد.

اما وقتی پیامبر علیه بت‌ها سخن گفت، واکنش نشان دادند و چون از راه‌های فکری و مسالمت‌آمیز نتوانستند کاری از پیش برند، به اقدامات عملی دست زدند و به آزار و شکنجه مسلمانان پرداختند.

هجرت به حبشه

- ▶ در سال پنجم بعثت، آزار و شکنجه قریش به حدی شدت یافت که تحمل آن بسیار دشوار شد؛ تا جایی که عده‌ای از اسلام برگشتند و برخی به شهادت رسیدند.
- ▶ پیامبر اکرم دیدند که باید هر چه زودتر چاره‌ای بیندیشند و این مشکل بزرگ را حل کنند؛ زیرا با سرسختی و لجاجتی که قریش از خود نشان می‌داد، اسلام نمی‌توانست رونق چندانی بیابد.
- ▶ اگر اوضاع این‌گونه ادامه می‌یافت، کسی به اسلام تمایل پیدا نمی‌کرد و افراد تازه مسلمان شده نیز دلسرد و افسرده می‌شدند.

هجرت به حبشه

بنابراین رسول اکرم به مسلمانان فرمودند: ای کاش به سرزمین حبشه می‌رفتید، زیرا در آنجا پادشاهی است که نزد او به کسی ستم نمی‌شود و آنجا سرزمین راستی و درستی است، تا آنکه خداوند برای شما از این گرفتاری گشایشی برساند.

سپس پسرعموی خود، جعفر بن ابیطالب را که جوانی توانا و سخنور بود، به نمایندگی خود برگزید و او را امیر و سرپرست مهاجران قرار داد و دستور داد تا او با عده‌ای از مسلمانان به کشور حبشه هجرت کنند.

عهدنامه بیدادگری

وقتی قریش دانستند که نمی‌توانند رسول خدا را بکشند و یقین کردند که ابوطالب او را تسلیم نمی‌کند، تصمیم گرفتند ابوطالب را در انزوای سیاسی، اجتماعی و اقتصادی قرار دهند و چنان روزگار را بر وی تنگ بگیرند که ناچار شود دست از یاری رسول خدا بردارد و او را برای کشتن تسلیم کند.

برای همین، مشرکان قریش عهدنامه‌ای را تنظیم کردند تا کسی با بنی‌هاشم هم‌غذا و هم‌صحبت نشود و در اجتماع آنها حاضر نگردد و با آنان خرید و فروش نکند. نیز نه از آنان دختر بگیرند و نه به آنان دختر بدهند؛ تا در نتیجه بنی‌هاشم پیامبر را تحویل مشرکان دهند.

عهدنامه بیدادگری

همه قریش متحد و مصمم شدند تا حضرت را پنهانی یا آشکارا به قتل برسانند. آنگاه چهل نفر از سران بزرگ قریش این عهدنامه را امضا کردند و بر آن مهر زدند و داخل خانه کعبه آویختند.

❖ نویسنده این عهدنامه منصور بن عکرمه

بود که بعدها دستش فلج شد.

❖ این عهدنامه در اواخر سال ششم یا اوایل

سال هفتم بعثت نوشته شد.

حماسه بزرگ شعب ابوطالب

- ▶ هنگامی که خبر انعقاد عهدنامه به ابوطالب رسید، دوباره حمایت کامل خود را از پیامبر اعلام کرد. سپس به تمام افراد قبیله بنی‌هاشم و بنی‌عبدالمطلب، چه مسلمان و چه کافر، که بجز ابولهب چهل مرد بودند، دستور داد تا اسباب و اثاث خود را جمع کنند و به دره‌ای نزدیک مکه، که بعدها به شعب ابوطالب معروف شد، پناه برند و شبانه‌روز مراقب جان پیامبر باشند تا مشرکان قریش به ایشان دست نیابند.
- ▶ او گفت اگر خاری به چشم محمد برود، شما را مؤاخذه خواهم کرد. تمامی ما یکی پس از دیگری باید بمیریم تا آنان بتوانند به او دسترسی بیابند.

شعيب ابي طالب عليه السلام

استقامت حیرت‌انگیز بنی‌هاشم

بنی‌هاشم در شعب از نظر غذا و احتیاجات روزمره به شدت در تنگنا و سختی قرار داشتند. کار به جایی رسید که گاه از گیاهان و برگ درختچه‌ها تغذیه می‌کردند و نالهٔ جانکاه گرسنگی کودکان از بیرون شعب شنیده می‌شد!

بنی‌هاشم فقط سالی دو مرتبه می‌توانستند از شعب خارج شوند و مقداری کالا خریداری کنند: یکی در ماه ذیحجه و موسم حج و دیگری ماه عمره و موسم عمره. در این وقت نیز مشرکان کالاها را گرانتر می‌خریدند تا قدرت خرید را از بنی‌هاشم سلب کنند.

ابولهب فریاد می‌زد: قیمت‌ها را بالا ببرید تا پیروان محمد نتوانند چیزی بخرند.

استقامت حیرت‌انگیز بنی‌هاشم

- رسول خدا تنها در موسم حج و عمره از شعب خارج می‌شد و در مسجد الحرام با زائران خانه خدا و قبایل عرب دیدار می‌کرد و آنها را به پرستش خداوند یکتا و ترک بت‌پرستی دعوت می‌کرد و از آنها می‌خواست که در این راه ایشان را یاری کنند.
- ابولهب پشت سر پیامبر راه می‌افتاد و می‌گفت: فریب برادرزاده‌ام را نخورید، که ساحر و دروغ‌گوست.

